

BORDERLANDS ~ Y GORORAU

In 1086 a great survey was held of all lands controlled by the king of England. Revealed in this Domesday Book are the then limits of Norman power. The land around Gresford and Marford, and settlements in the Maelor are shown as Norman controlled territory. The border, though, was never stable.

By 1161 there was a Norman motte and bailey castle at 'Wristleham', to accompany those at Marford and Overton. Its remains are in the grounds of Erddig. These castles did not guarantee Norman rule.

The princes of Powys conquered this area in the early 12th century. According to tradition, Henry II led his forces up the Ceiriog Valley along the "road of the English" in 1165. He had to retreat, defeated by the weather and the constant attacks of the local Welsh forces.

The princes of Powys skilfully dealt with their aggressive neighbours, Gwynedd and England. The stability they created allowed Wrexham to develop as a trading town. In the 13th century Madog ap Gruffudd, one of these princes, gave land in Wrexham to the new abbey at Valle Crucis. The abbots' priests served in the new church on the site of St Giles's, and their tenants built the mill at Pentrefelin.

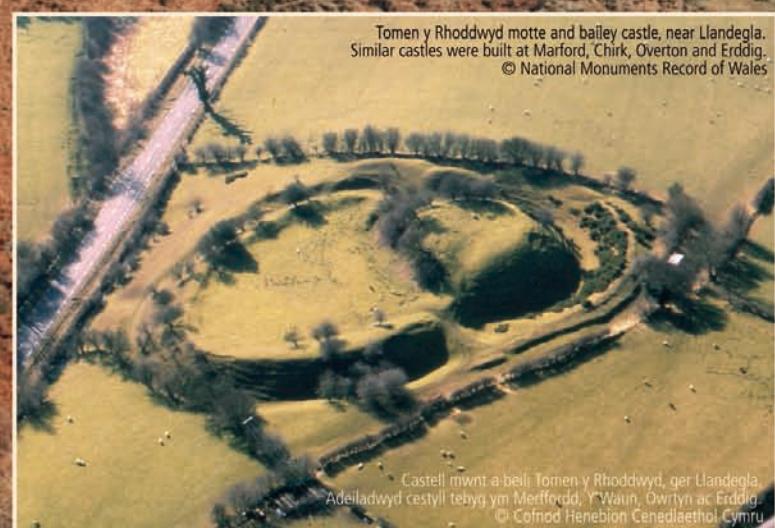
Valle Crucis Abbey, near Llangollen. The abbots were important figures in mediaeval Wrexham. Abaty Glyn y Groes, ger Llangollen. Roedd yr abadau yn ffigurau pwysig yn Wrecsam yn yr oesoedd canol.

Yn 1086 cynhaliwyd arolwg mawr o'r holl diroedd dan reolaeth brenin Lloegr. Datgelwyd yn Llyfr Dydd y Farn gyfngiadau grym y Normaniaid. Dangosir y tir o amgylch Gresford a Merffordd ac aneddiadau yn y Faelor fel tir a reolir gan y Normaniaid. Er hynny, nid fu'r ffin byth yn sefydlog.

Erbyn 1161 roedd castell mwnt a beili yn 'Wristleham', i gyd-fynd â'r rhai yn Merffordd ac Owrtyn. Mae ei weddillion yn nhiroedd Erddig. Nid oedd y cestyll hyn yn gwarantu rheolaeth y Normaniaid.

Concrodd twysogion Powys yr ardal hon ar ddechrau'r 12fed ganrif. Arweiniodd Harri II ei luoedd i fyny Dyffryn Ceiriog ar hyd "ffordd y Saeson" yn 1165. Mae stori enwog amdano yn encilio ar ôl cael ei drechu gan y tywydd a'i boenydio'n ddi-baid gan luoedd lleol Cymru.

Llwyddodd twysogion Powys i ymdrin â'u cymdogion ymosodol, Gwynedd a Lloegr, yn fedrus. O ganlyniad i'r sefydlogrwydd a grëwyd ganddynt, llwyddodd Wrecsam i ddatblygu fel tref fasnachol. Yn y 13eg ganrif rhoddodd Madog ap Gruffudd, un o'r twysogion hyn, dir yn Wrecsam ar gyfer yr abaty newydd yng Nglyn y Groes. Gwasanaethodd offeiriad yr Abad yn yr eglwys newydd ar safle San Silyn ac fe adeiladodd eu tenantiaid y felin yn Mhentrefelin.

Carved Head, probably early mediaeval, found locally
Pen wedi'i gerio, o ddechrau'r oesoedd canol mae'n debyg, a ddarganfuwyd yn lleol.

